

**Personen- en
Familierecht
Erfrecht**

**IN EEN
NOTENDOP**

mr. J.H.M. ter Haar
prof. mr. W.D. Kolkman

Personen- en Familierecht & Erfrecht

IN EEN
NOTENDOP

WalburgPers

Eerste druk, 2003
Tiende druk 2020

Omslagontwerp

Erwin Bomans^{BNO} Leucq!, Hof van Twente

Ontwerp binnenwerk

Marijke Maarleveld, ViaMare, Zutphen

© 2020 mr. J.H.M. ter Haar & prof.mr. W.D. Kolkman, p/a Uitgeversmaatschappij
Walburg Pers, Zutphen

© 2020 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

ISBN 9789462494640
NUR 820

Inhoudsopgave

VOORWOORD 9

AFKORTINGEN 10

1 PERSONEN- EN FAMILIERECHT 11

- 1.1 De geboorte van Hugo Hazewinkel 11
 - 1.1.1 Inleiding: de mens als rechtssubject 11
 - 1.1.2 Familierechtelijke betrekkingen 12
 - 1.1.3 Het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen:
het afstammingsrecht 13
 - 1.1.4 De ontkenning van het vader- en moederschap en de vernietiging van de erkenning 17
 - 1.1.5 De Staatscommissie Herijking Ouderschap 19
 - 1.1.6 De geboorteaangifte 21
 - 1.1.7 De voornaam 21
 - 1.1.8 De geslachtsnaam 22
 - 1.1.9 Wijziging van de geslachtsnaam 24
 - 1.1.10 De woonplaats 25
 - 1.1.11 Internationale invloed 26
- 1.2 Minderjarigheid en ouderlijk gezag 27
 - 1.2.1 Inleiding: minderjarigheid 27
 - 1.2.2 Handelings(on)bekwaamheid 27
 - 1.2.3 Het ouderlijk gezag 29
 - 1.2.4 Ontwikkelingen in het gezagsrecht 29
 - 1.2.5 Gezamenlijk gezag en samenlevingsvormen 30
 - 1.2.6 Gezamenlijk gezag met een ander dan een ouder 31
 - 1.2.7 Gezag en overlijden 33
 - 1.2.8 Voogdij 34
 - 1.2.9 Gevolgen van het ouderlijk gezag voor persoon, bewind en vertegenwoordiging 35
 - 1.2.10 Aansprakelijkheid 37
 - 1.2.11 Het ouderlijk vruchtgenot 38
 - 1.2.12 Verplichting tot levensonderhoud 38
- 1.3 Meerderjarigheid 39
- 1.4 De samenlevingsregelingen 40

- 1.4.1 Inleiding: advies bij de notaris 40
- 1.4.2 Testamenten 42
- 1.4.3 De samenlevingsovereenkomst 42

- 1.5 Het gezin 43
 - 1.5.1 Inleiding: een kind op komst 43
 - 1.5.2 Nieuwe testamenten 43
 - 1.5.3 Erkenning 45
 - 1.5.4 Ouderlijk gezag 46
 - 1.5.5 Wellicht toch een huwelijk? 47

- 1.6 Het huwelijk 48
 - 1.6.1 Inleiding: advies bij de notaris 48
 - 1.6.2 Het geregistreerd partnerschap 48
 - 1.6.3 Het huwelijksvermogensrecht 50
 - 1.6.4 Nieuwe testamenten 63
 - 1.6.5 De huwelijksvoltrekking 64
 - 1.6.6 Aanverwantschap 65
 - 1.6.7 Het voeren van de geslachtsnaam 65

- 1.7 Adoptie 65

- 1.8 Curatele, bewind en mentorschap 71
 - 1.8.1 Curatele 71
 - 1.8.2 Bewind 72
 - 1.8.3 Mentorschap 73
 - 1.8.4 Recente wijziging van de regeling van curatele, bewind en mentorschap 74
 - 1.8.5 Het levenstestament 74

- 1.9 Echtscheiding 75
 - 1.9.1 Inleiding: het huwelijk onder spanning 75
 - 1.9.2 Een gewijzigd scheidingsrecht 75
 - 1.9.3 De echtscheidingsprocedure 77
 - 1.9.4 Het ouderlijk gezag 77
 - 1.9.5 Alimentatie 79
 - 1.9.6 Pensioenverevening 80
 - 1.9.7 De echtscheidingsbeschikking 81
 - 1.9.8 Ontbinding van de huwelijksgemeenschap 81
 - 1.9.9 Ontbinding van de gemeenschap tijdens huwelijk 84
 - 1.9.10 Afstand van de gemeenschap 85

- 1.10 Het reparatiehuwelijk 85

- 1.11 Het overlijden van Sophie 87
- 1.12 Een nieuwe partner 88
- 1.13 Het overlijden van Anna 88
- 1.14 Het overlijden van Hugo 89
- 1.15 Het leven van Hugo Hazewinkel in beeld 90

- 2 ERFRECHT 91
 - 2.1 Algemeen 91
 - 2.1.1 Inleiding 91
 - 2.1.2 Wat is erfrecht? 91
 - 2.1.3 Onderscheid ab-intestaat en testamentair erfrecht 94
 - 2.1.4 Wie erft? 95
 - 2.1.5 Internationale aspecten 95

 - 2.2 Ab-intestaaterfrecht: wie erft er volgens de wet 96
 - 2.2.1 Hoofdtregels der erfopvolging 96
 - 2.2.2 Berekening der erfdeelen: hoofdregels 97
 - 2.2.3 Berekening der erfdeelen: de tweede parentele 98
 - 2.2.4 Plaatsvervulling 99
 - 2.2.5 Voorwaarden voor ab-intestaaterfgenaamschap 100
 - 2.2.6 Geen erfgenamen 102

 - 2.3 Ab-intestaaterfrecht: wettelijke verdeling 102
 - 2.3.1 Wettelijke verdeling 102
 - 2.3.2 Ongedaanmaking 105
 - 2.3.3 Wilsrechten 106
 - 2.3.4 Stiefkinderen 108

 - 2.4 Ab-intestaaterfrecht: andere wettelijke rechten 108
 - 2.4.1 Andere wettelijke rechten van de langstlevende echtgenoot 109
 - 2.4.2 Andere wettelijke rechten van de kinderen 111
 - 2.4.3 Overnamerecht van art. 4:38 BW 113
 - 2.4.4 Tussenbalans 114

 - 2.5 Testamentair erfrecht: formele aspecten 114
 - 2.5.1 Karaktereigenschappen van de uiterste wil 114
 - 2.5.2 Vorm van de uiterste wil 116
 - 2.5.3 Uitleg van de uiterste wil 119

 - 2.6 Testamentair erfrecht: materiële aspecten 121
 - 2.6.1 Vooraf: bij de notaris 121

2.6.2	Erfstelling	122
2.6.3	Legaat	122
2.6.4	Last	123
2.6.5	Executeur	124
2.6.6	Bewind	127
2.6.7	Ouderlijke boedelverdeling	128
2.6.8	Verboden beschikkingen	129
2.7	Legitieme portie	131
2.7.1	Inbreuk op de testeervrijheid	131
2.7.2	Oude en nieuwe legitieme portie	132
2.7.3	Giften en de legitieme portie	134
2.7.4	Berekening van de legitieme portie	134
2.8	Boedelafwikkeling	136
2.8.1	Aanvang der afwikkeling	136
2.8.2	Zekerheid omtrent erfopvolging	138
2.8.3	Drie keuzes	138
2.8.4	Verklaring van erfrecht	143
2.8.5	Volmacht	144
2.8.6	Vereffening	144
2.8.7	Verdeling	145
2.9	Overgangsrecht	149
2.9.1	Algemeen	149
2.10	Samenvatting erfrecht	150
2.10.1	Algemeen	150
2.10.2	Ab-intestaaterfrecht: wie erft volgens de wet	150
2.10.3	Ab-intestaaterfrecht: wettelijke verdeling	151
2.10.4	Ab-intestaaterfrecht: andere wettelijke verdeling	151
2.10.5	Testamenteir erfrecht: formele aspecten	151
2.10.6	Testamenteir erfrecht: materiële aspecten	152
2.10.7	Legitieme portie	152
2.10.8	Boedelafwikkeling	153
2.10.9	Overgangsrecht	153
	ARTIKELENREGISTER	154
	JURISPRUDENTIEREGISTER	157
	TREFWOORDENREGISTER	158

Voorwoord

Het personen-, familie en erfrecht is een uiterst boeiend rechtsgebied. Iedereen heeft ermee te maken. Van alle rechtsgebieden staat dit het dichtst bij de mens: het volgt hem van wieg tot graf. Dit boek beoogt een algemene inleiding te verschaffen tot deze interessante materie.

De talloze onderwerpen van het personen- en familierecht bevinden zich voor het leeuwendeel in Boek 1 BW. Aan de orde komen onder andere het naamrecht, de minderjarigheid, het gezin, de curatele, het bewind, het huwelijk en de echtscheiding.

Daarnaast richt dit boek zich op het erfrecht. Het erfrecht is een onderdeel van het vermogensrecht en is daarom te vinden in Boek 4 BW, volgend op Boek 3 BW, dat het algemene vermogensrecht herbergt. Het erfrecht, waarvan de huidige regeling stamt uit 2003, is tevens nauw verbonden met het personen- en familierecht.

Het personen-, familierecht is aan permanente verandering onderhevig. In de laatste drie decennia zijn onder andere het naamrecht, het afstammingsrecht, het gezagsrecht, het adoptierecht, het echtscheidingsrecht en het huwelijksvermogensrecht ingrijpend gewijzigd. Daarnaast is er veel aandacht geweest voor paren van gelijk geslacht. Zo is met name eerst het geregistreerd partnerschap geïntroduceerd en is vervolgens het huwelijk voor hen opengesteld. De meest recente wijziging betreft de regeling van de partneralimentatie na scheiding. Onder andere rondom draagmoederschap en de mogelijkheid van deelgezag over minderjarigen is nieuwe regelgeving in voorbereiding. De lezer maakt kennis met de verschillende noviteiten en verkrijgt daarnaast een helder beeld van de grondgedachten van genoemde rechtsgebieden.

Dit boek bestaat uit twee gedeelten. In het eerste deel volgen we een persoon, Hugo Hazewinkel, vanaf zijn geboorte tot zijn dood. Verschillende juridisch belangrijke momenten passeren de revue. Vooral het personen- en familierecht komt hierbij uitgebreid aan de orde. In het tweede deel komt het erfrecht aan bod. Ook hier loopt het reilen en zeilen van Hugo en zijn familie als een rode draad door de stof.

Groningen, november 2019

Hans ter Haar

Wilbert Kolkman